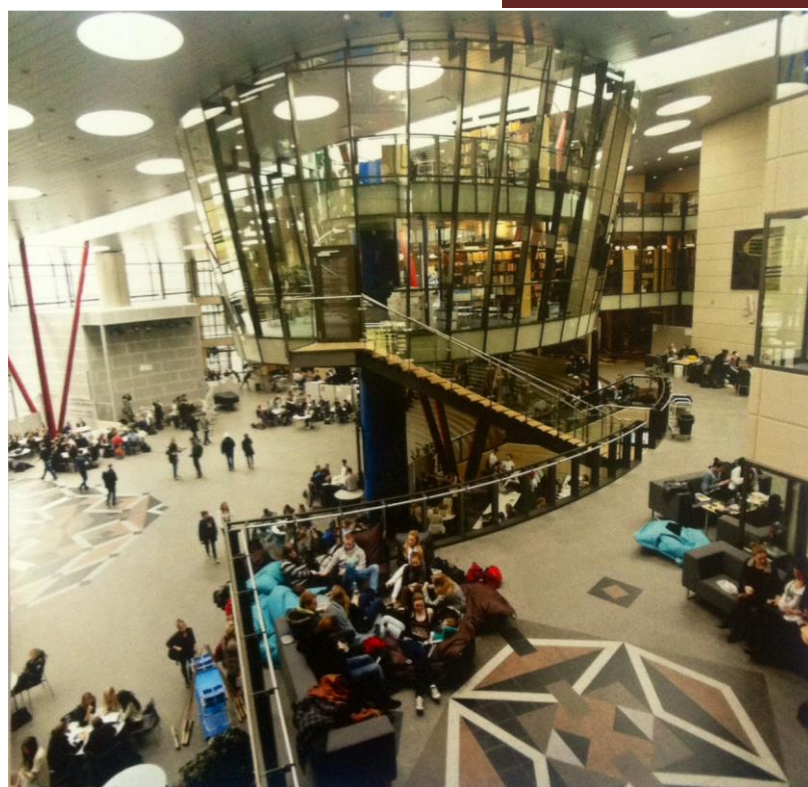

2016

Professionelle læringsfællesskaber på NAG

Projektbeskrivelse

Professionelle læringsfællesskaber: projekt professionel kapital på NAG 2016-2018

Projektets overordnede målsætning er at **øge kvaliteten af elevernes læring** ved i overensstemmelse med intentionen i **NAGs strategiplan** at udvikle en **NAG-didaktik**, der kombinerer en fag- og almen didaktisk, en læringsteoretisk og en relationel vinkel på undervisning og læring. NAG-didaktikken indebærer virkeliggørelsen af nogle virkningsfulde standarder for god undervisning, som bygger på **professionel dømmekraft**. På den måde skal NAG-didaktikken yderligere styrke kerneydelsens kvalitet. **Et konkret mål for kvalitetsudviklingen er en forbedring af løfteevnen**. Dette mål forventes nået gennem løbende **analyse og identifikation af problemområder** i relation til elevernes læring og iværksættelse af interventioner, der udgør passende svar på problemet. Dette er ensbetydende med systematisk dataindsamling på skoleniveau, klasseniveau og på elevniveau.

De tilgængelige data (fx ETU, karakterstatistik, fraværstatistik og observationer ved læringsforsamlinger) synes at pege i retning af disse tre problemområder:

- A. En del elever synes at have svært ved at mobilisere den **vedholdenhed**, der gør det muligt at fastholde et fagligt fokus og udvikle en passende ansvarlighed. De udviser uhensigtsmæssige eller utilstrækkelige studie- og selvreguleringsstrategier, og de har store vanskeligheder med at få øje på mål og mening med deres læring. Det giver sig fx udslag i fravær, mangel på forberedelse, lav egenindsats.
- B. I mange elevers optik er **feedback** et problem. Nogle elever oplever, at de ikke modtager hyppig og konstruktiv feedback på deres præstationer. Mange klasser oplever, at der går lang tid mellem aflevering af et skriftligt produkt og feedback på samme. Begge dele skaber en vis usikkerhed i forhold til at bygge bro mellem den forventede og den faktiske præstation. Det er ydermere mange elevers forståelse, at resultaterne af undervisningsevaluering ikke bliver tematiseret i klasseoffentligheden.
- C. Karakterstatistikken viser, at eleverne klarer sig markant dårligere ved de **skriftlige eksamener** end ved de mundtlige. I nogle fag underpræsterer eleverne i forhold til den socioøkonomiske reference. Dette gælder både skriftligt og mundtligt, men det er mest markant i forhold til skriftlig eksamen. I enkelte fag overpræsterer eleverne.

Det er et led i projektet at kvalificere og nuancere identifikationen af problemområderne.

Projektets tidsramme er **foråret 2016 – foråret 2018**. Resultaterne evalueres med henblik på at formulere en **ny strategi** for NAG. På den baggrund formuleres der desuden en **ny kompetencestrategi** for de ansatte.

Al udviklingsaktivitet på NAG i projektperioden sker inden for rammerne af projekt professionel kapital. Der er på NAG (og har altid været) gang i mange vigtige og spændende

udviklingsaktiviteter. Nu skal de samles og fokuseres, så virkningen af opgaveløsningen bliver så mærkbar som muligt. Det indebærer en højere grad af styring end før.

Vejen til at indfri den overordnede målsætning er at understøtte udviklingen af **professionelle læringsfællesskaber** i organisationen. Målet er at **styrke læreres, teams og lederes kapacitet** – deres **professionelle kapital**. Professionelle læringsfællesskaber er kendetegnet ved fem grundprincipper:

- 1) Medlemmerne arbejder på grundlag af fælles værdier og en fælles vision, der kan udmøntes i målbare mål
- 2) De fastholder opmærksomheden på og påtager sig et kollektivt ansvar for elevernes læring
- 3) De indgår i professionelle og undersøgende dialoger med henblik på undersøgelse af praksis
- 4) De samarbejder på et konkret og praktisk plan – fx fælles forberedelse af undervisning
- 5) De fastholder fokus på den fælles læring og kompetenceudvikling

Forskning dokumenterer, at et professionaliseret samarbejde mellem lærere skaber værdi og bedre læring. Forskning viser også, at hvis en skole ønsker at løfte alle elever, så forudsætter det en **undersøgende samarbejdskultur**, der bygger på **fælles grundantagelser om kvalitet i undervisning**, og som formår at frugtbar gøre menneskers **engagement** og **kapacitet til at lære**. Det indebærer samtidig, at ledelsen involverer sig mere direkte i kerneydelsen end tidligere.

Projektet tager organisatorisk afsæt i fortrinsvis **fagbaserede fællesskaber**. Faggrupperne bliver centrale aktører: nogle lærere danner et fagbaseret team og påtager sig at afprøve konkrete tiltag på et af de tre interventionsfelter (**se den afsluttende tekstboks**). **Det indebærer, at ressourcen fra det nuværende teamarbejde overføres til de nye fagbaserede team**. Arbejdet i de nuværende team sættes på stand by 2016-2018.

Gymnasielærere er **fagprofessionelle**, der er drevet af en begejstring for faget og af glæden ved at se elever flytte sig. Projektet adresserer begge dele. Faggruppeudviklingssamtalerne over de sidste to år har demonstreret et ønske om en højere vægtning af faggrupperne og ikke mindst af den fagdidaktiske samtale. Projektet imødekommer disse ønsker.

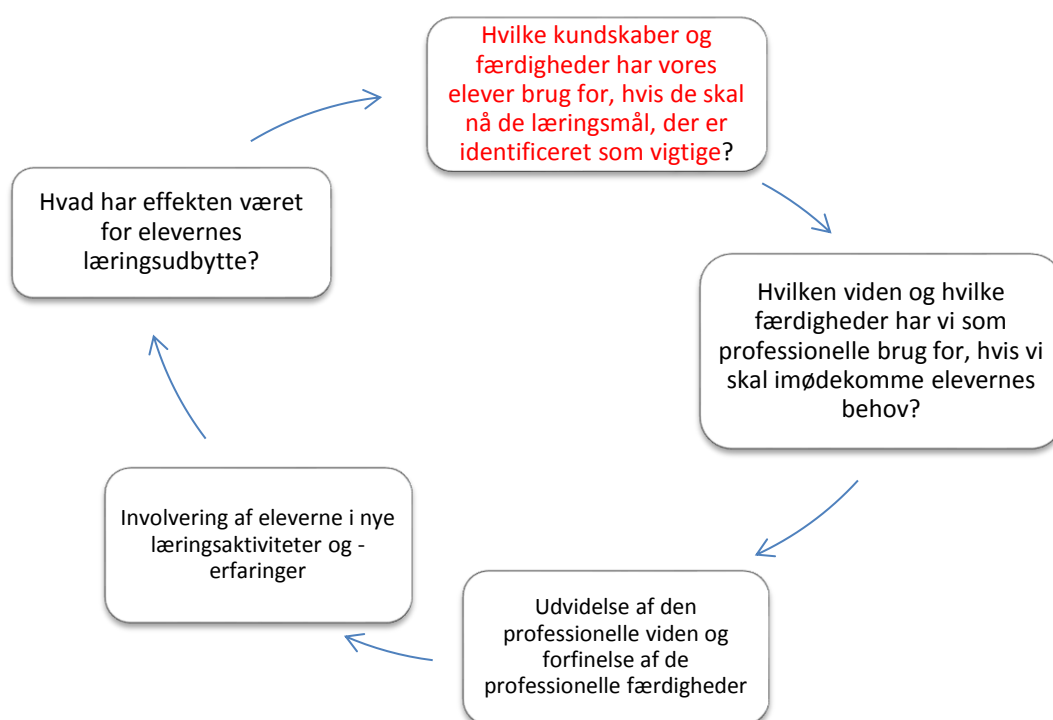
De fagbaserede fællesskaber er fællesskaber, hvor grupper af lærere arbejder sammen om

- design af undervisningsforløb, der medtænker synlige læringsmål, succeskriterier og progression
- systematisk anvendelse af formativ feedback
- afprøvning af værktøjer til læringsledelse

Læringsfællesskaberne bygger på **tillid** og stærke relationer og på **åbenhed** i forhold til undervisningspraksis. Projektets hovedvej til målet er altså **målrettet lærersamarbejde**. I samarbejdet med andre opstår der nye perspektiver og indsigter, der virker ind på egen praksis.

Derfor er den **åbne dør** afgørende: *supervision* (supervisor-korpset tilbyder allerede nu skræddersyede forløb), *undervisningsobservation* (gensidig og rammesat observation af undervisning – fx med udgangspunkt i fælles udformede forløb og med henblik på at undersøge elevernes læring), *lektionsstudier* (metode til samarbejde om undersøgelse af egen praksis med afsæt i nogle få, udvalgte lektioner), *microteaching* (samtale mellem professionelle om undervisning med afsæt i filmede undervisningssekvenser).

Hvert fagbaseret fællesskab består af **4-6 personer**, der **forpligter sig til** at samarbejde om at udfolde og afprøve en eller flere intervention(er) samt om at undersøge interventionens virkninger. Det er helt afgørende, at interventionen indebærer en **begrundet og reflekteret ændring af praksis**. Hvert af disse **projektteam** arbejder på grundlag af denne cyklus:

Udgangspunktet er altså en undersøgelse af elevernes læringsbehov (en identifikation af et problem i forhold til elevernes læring) efterfulgt af en afdækning af kapacitetsudviklingsbehovene i teamet. Dette fører over i en studie- og læringsfase, som munder ud i en tilrettelæggelse af undervisningen, der ændrer på praksis. Inden det cykliske forløb fortsætter, evalueres virkningen af den ændrede praksis. Det centrale er her **teamenes læring**. **Projektteamet forpligter sig på i fællesskab** at udforme en **problemformulering og et løsningsforslag**, dvs. en intervention i undervisningen. Projektteamet forpligter sig desuden på at undersøge effekten af interventionen. **Her skal en form for undervisningsobservation indgå**. Projektteamet **refererer til et medlem af ledelsen**, som afholder ca. et møde pr. semester med teamet, hvor der er fokus på undersøgende

dialog. Disse møder afvikles på basis af en fast dagsordensskabelon, der indarbejder de tre spørgsmål i figuren.

Projektet er **forskningsinformeret**: det bygger på viden om hvilke tiltag og interventioner, der genererer mest mulig læring. Projektet inddrager desuden forskere i

- a. designet af interventioner på baggrund af en institutionsprofil: elevernes lærings- og trivselsresultater kortlægges med henblik på at identificere udviklingsmuligheder, og på baggrund af disse data designes de mest virkningsfulde interventioner
- b. afdækning af kompetenceudviklingsbehov – dels i forhold til at planlægge og gennemføre interventionerne, dels i forhold til at arbejde datainformeret i den pædagogiske praksis
- c. udformning af målbare succeskriterier: opstilling af delmål frem mod det overordnede kvalitetsmål – nemlig en forbedring af løfteevnen
- d. målinger af interventionernes effekter: generering af data, der både gør det muligt at evaluere og korrigere, og som peger frem mod udformningen af en ny strategi for NAG

Forskerinddragelsen inkluderer interviews med elever, projektteams og ledelse, udformning og bearbejdning af spørgeskemaundersøgelser, observationer af undervisning m.m.

SDU (Syddansk Universitet) repræsenteret ved Ane Qvortrup og LSP (Laboratorium for forskningsbaseret skoleudvikling og pædagogisk praksis, Ålborg Universitet) repræsenteret ved Lars Qvortrup står for projektets forskningsdel.

Projektet er et **kompetenceudviklingsprojekt for ledelsen**: ledelsen samarbejder om at undersøge, hvordan den organisatorisk kan bidrage til at virkeliggøre målsætningen. Et særligt udviklingsfelt er tilrettelæggelsen af **lærende samtaler** om undervisningen og dens kvalitet. Det handler her bl.a. om at svare på dette spørgsmål: Hvordan kan undervisningsobservation og feedbacksamtaler om lærernes praksis bidrage til undervisningens udvikling? Hvordan skal den type samtale gribes an? Netop i den sammenhæng er ledelsens tilbagevendende samtaler med projektteamene vigtige. **For at understøtte teamenes og den enkelte lærers læring er ledelsen nødt til selv at lære.** Det er desuden hensigten at udvikle en nyt koncept for MUS, hvor fokus på kerneydelse og læring fremstår klart.

Projektet kan inddeles i følgende **hovedfaser**:

1. Introduktionsfase (maj-september 2015): præsentation af projektet og brainstorm om indholdet (fagråd, PR, ledelse, styregruppe)
2. Forberedende fase 1 (oktober-december 2015): afgrænsning af projektets målsætninger, metoder og interventioner samt inspirationsoplæg (fagråd, fagteam, ledelse, styregruppe)
3. Forberedende fase 2 (januar-juni 2016): aftale om forskningstilknytning, datagenerering og dannelse af projektteam
4. Udførende fase 1 (august 2016-februar 2017): kompetenceudvikling og afprøvning af interventioner
5. Evalueringsfase 1 (marts-juni 2017): datagenerering og tilpasning af interventioner

6. Udførende fase 2 (august-december 2017): kompetenceudvikling og afprøvning af interventioner
7. Evalueringsfase 2 (januar-maj 2018): datagenerering → udformning af ny strategi med udfoldet udgave af NAG-didaktikken samt udformning af ny kompetencestrategi

Fase 3 retter sig mod at udforme et **projektkatalog** inden for de tre interventionsfelter. Projektkataloget indeholder **overordnede formuleringer af konkrete interventioner**. Den enkelte lærer vælger sig ind på fag og intervention. Der vælges en første og en anden prioritet. Ledelsen sammensætter på baggrund heraf teamene. Når projektteamene er dannet, udformer de en problemformulering, der præciserer og konkretiserer interventionen yderligere. Teamene inddrager **relevant pædagogisk og didaktisk teori** i udformning af interventionen. De redegør for **valg af metoder** i evalueringen af interventionens effekter. De begrundede endelig valget af **observationsmetode**.

Det er hensigten, at projektteamene fungerer i hele tidsperioden – altså i to år. I foråret 2018 drøftes NAGs fremtidige teamstruktur.

Projektet er målrettet disse **tre interventionsfelter**:

- 1) **Læreren som designer af læring**: Systematisk og empirisk undersøgelse af det læringsmæssige potentiale i baglæns design af undervisning – design med afsæt i konkrete og målbare læringsmål, udmøntning af succeskriterier, målopfyldelse på forskellige taksonomiske niveauer og progression i læringen. Fire betingelser for baglæns design af undervisning:
 - At både læreren og eleverne kender læringens mål: hvad skal eleverne lære? Planlægningen tager udgangspunkt i slutmålet.
 - At læreren kender elevernes udgangspunkt og forforståelse
 - At både læreren og eleverne kender succeskriterierne, og at eleverne kan sætte ord på deres egen præstation i forhold til succeskriterierne.
 - At læreren designer undervisningen, så eleverne kan opfylde læringsmålene. Materialer, opgaver, øvelser, arbejdsformer organiseres med dette for øje.I hvilket omfang kan fx en revitaliseret udgave af studieplanen anvendes til at forankre og synliggøre potentialet?
- 2) **Læreren som afsender og modtager af feedback**: A) Systematisk afprøvning af metoder til at observere og vurdere undervisningens effekt: hvad er tegn på kvalitet og læring? Hvordan ved man som lærer, at eleverne lærer det, de skal? Hvordan kan elevfeedback om undervisningen organiseres og anvendes produktivt? B) Systematisk anvendelse af Hatties og Timperleys feedbackmodel: hvordan sikrer man som underviser, at eleven får øje på sin egen progression og mestrer formulering af egne læringsmål? Hvordan man ved man, at eleverne forstår feedbacken som den var intenderet, og at de ved, hvad de skal gøre anderledes næste gang? Udformning af feedback på tre niveauer:
 - Opgaveniveau: er opgaven udført korrekt – opfylder svarene kriterier for målopfyldelse?
 - Procesniveau: feedbacken sigter på den proces, der anvendt for at forstå og udføre en opgave – hvorfor er noget rigtigt/en god besvarelse af opgaven?
 - Selvreguleringsniveau: retter sig mod elevens selvevaluering og udvikling af hensigtsmæssige læringsstrategier
- 3) **Læreren som leder af læring**: Systematisk afprøvning af værktøjer til at optimere balancen mellem styring og nærhed i relationen mellem lærer og elever – undersøgelse af, hvordan bevidst relationsarbejde understøtter elevernes motivation og vedholdenhed. Fx anvendelse af redskaber til analyse af interaktionsmønstre i klasserummet med henblik på afdækning af forskellige typer af læreradfærd og deres virkning på læring og motivation.

De tre interventionfelter er tæt sammenhængende, og de bygger videre på det arbejde, der er udført i udviklingsteamene. Hvert interventionsfelt udmøntes i et **projektkatalog**, der demonstrerer konkrete eksempler på omsætning til praksis. Projektkataloget udarbejdes i samspil mellem fagrepræsentanterne, koordinatorene, ledelsen og forskerne. Projektkataloget danner udgangspunkt for dannelsen af projektteam.